

Aan:

Minister President;
Drs. M. Rutte
Postbus 20001
2500 EA 's-Gravenhage

Baarn, 16 september 2022

Ons kenmerk: CvV/cor.uit/22.09.16/dv

Betreft: Veiligheid, juist nu!

Hooggeachte heer,

Energiecrisis, stikstofcrisis, inflatie en koopkrachtverlies zijn de grote thema's voor Prinsjesdag. Toch is het, juist nu, goed om ook naar de belangrijke veiligheidsvraagstukken te kijken die ons land nu heeft. De grote thema's als de inflatie en de energiecrisis zijn deels namelijk het gevolg van een internationaal conflict aan onze Europese buitengrenzen en binnen onze eigen landsgrenzen trekt een verhard maatschappelijk debat over bijvoorbeeld stikstof een zware wissel op de veiligheidsdiensten. Bovendien is er in toenemende mate sprake van georganiseerde zware criminaliteit die in onze samenleving infiltreert. Dit zorgt voor meer belasting van bijvoorbeeld de douane die in de Nederlandse havens controleert op drugssmokkel.

Ook het gevangeniswezen heeft te maken met de zwaardere criminelen. De extra veiligheidsmaatregelen rond gevangenen hebben grote investering en inspanning van het personeel gevraagd. Ook zorgt deze zwaardere doelgroep voor meer intimidatie van gevangenispersonnel op de werkvloer, het gevoel van onveiligheid bij medewerkers en soms zelfs tot serieuze bedreigingen van medewerkers.

Verder staan er essentiële diensten voor burgers onder grote druk. De zorg heeft ernstig geleden onder de coronacrisis. Door jarenlange bezuinigingen is de brandweercapaciteit gezakt tot een te laag niveau om adequaat te kunnen reageren op grote rampen en door vergelijkbare bezuinigingen op defensie zijn de mogelijkheden van defensie om op grote schaal de brandweer te ondersteunen bij bijvoorbeeld zeer grote overstromingen of branden te beperkt geworden. Er is onvoldoende personeel en materiaal.

Daarnaast is er bij defensie, door jarenlang ver onder het minimum van de NAVO-doelstelling te investeren, een achterstand in slagkracht, materiaal en voorraden ontstaan die met de inval van Rusland in Oekraïne acuut problematisch is geworden.

Het is pijnlijk duidelijk geworden dat Nederland bijzonder weinig defensiemateriaal en voorraden heeft om Oekraïne militair te ondersteunen en dat de slagkracht van de NAVO nog altijd erg leunt op de Verenigde Staten. Hier verandering in aanbrengen, vereist daadkrachtig beleid en investering.

De politie heeft ondertussen te maken met grote problemen om bezettingen rond te krijgen. De grote druk die op de politie is neergelegd, tijdens de coronacrisis en nu met de demonstraties rondom het stikstofbeleid, laten zien dat de ondergrens in capaciteit is overschreden. Regulier werk blijft nu al vaak liggen als er een grote tijdsinvestering gevraagd wordt bij bijvoorbeeld grote demonstraties of voetbalwedstrijden. En deze problemen met de capaciteit dreigen nog groter te worden.

Structurele tekorten

Het onderliggende probleem waar alle veiligheidsdiensten mee te maken hebben is dat er de afgelopen decennia te weinig financiële middelen beschikbaar zijn geweest en hierdoor structurele tekorten zijn ontstaan. Mede hierdoor is ook het personeelsbeleid niet gericht geweest op het aannemen van voldoende nieuw en jong personeel waardoor de vergrijzing op veel plekken tot problemen leidt of gaat leiden.

Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)

Zo kampt bijvoorbeeld de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) met achterstallig onderhoud van panden, verouderde ICT-systemen en een laag opleidingsbudget voor personeel. Het draaiend houden van deze systemen wordt steeds duurder en ingewikkelder. Het uitstellen van investeringen leidt uiteindelijk tot grotere kosten en structurele tekorten die met incidentele middelen opgevuld zijn. Verder heeft DJI veel openstaande vacatures en een grote uitstroom van personeel in de komende 15 jaar. Er is op dit moment een tekort van 170 miljoen euro bij DJI en zonder verandering loopt het cumulatieve tekort in 2032 op tot 565 miljoen euro. Voorlopig blijft de extra investering die het kabinet bereidt is te doen, 170 miljoen euro, ver achter bij dit bedrag. En dat terwijl de omstandigheden steeds meer vragen van personeel en organisatie. Er is sprake van een verharding onder gedetineerden, deels door meer zware criminaliteit en deels door gedetineerden met psychiatrische problemen. Als het kabinet de structurele problemen bij DJI wil oplossen en de maatschappelijke en wettelijke taken van DJI niet in gevaar wil brengen, moet er de komende tien jaar dus 400 miljoen extra in DJI geïnvesteerd te worden.

Politie

Bij de politie is sprake van een groot tekort aan personeel. Want ook bij de politie zijn de financiële middelen de afgelopen jaren sterk achtergebleven bij de opgelegde taken. Er is hierdoor geen evenwicht tussen de beschikbare middelen en de uit te voeren taken. Het kabinet heeft in het coalitieakkoord een trapsgewijze extra investering van 200 miljoen gereserveerd voor de versterking van het fundament van de politieorganisatie. Daarnaast worden nog middelen voor onder andere ondermijning, extra agenten voor de wijk, de Landelijke Eenheid, Artificial Intelligence en IV-voorzieningen toegevoegd. Het grootste deel van de nieuwe middelen is echter gekoppeld aan een uitbreiding van taken. Het bestaande

tekort op het fundament van het korps kan daarmee niet verder worden ingelopen. Voor deze versterking is structureel € 317 miljoen nodig.

Naast deze investering in het fundament van de politieorganisatie zijn er nog meer thema's die om investeringen en extra structurele vergoedingen vragen. Denk aan de invoering van het nieuwe Wetboek van Strafrecht, extra investeren in Bewaken en Beveiligen, ICT/IV en de reorganisatie van de Landelijke Eenheid die van invloed zal zijn op de gehele Nationale Politie. In het coalitieakkoord is hier slechts ten dele rekening mee gehouden. Indien de politie de financiële middelen zelf moet vinden, zullen er harde keuzes gemaakt moeten worden. De operationele taakuitvoering kan hierbij dan niet ontzien worden. Dit betekent dat er essentiële taken in de wetshandhaving niet meer uitgevoerd kunnen worden. Tekorten bij politie komen uiteindelijk terecht bij de basis. De wijkteams en de opsporingsteams worden verder afgebrokkeld en de burger kan niet langer geholpen worden zoals die dat van de politie zou mogen verwachten. Dit is onverantwoord!

Defensie

Voor defensie is er in het regeerakkoord structureel 3 miljard euro extra geïnvesteerd. Dit levert voor de gehele kabinetsperiode 10,7 miljard euro op om opgelopen achterstanden weg te werken. Hoewel dit een stap in de goede richting is en het goed is dat er na tientallen jaren bezuinigen op defensie er eindelijk geïnvesteerd wordt, is het nog niet genoeg. De defensietop heeft tijdens de formatie al laten weten dat er structureel 4 miljard euro nodig was geweest om de achterstanden weg te werken. Dit betekent dat op dit moment de achterstanden bij defensie niet ingelopen worden. Dit is zorgwekkend voor de staat van de krijgsmacht.

Sinds de inval van Rusland in Oekraïne is er een directe dreiging aan de grenzen van onze NAVO-bondgenoten. Er is resoluut gereageerd door de EU en de NAVO en met grote eensgezindheid zijn er sancties ingesteld en wapens en uitrusting geleverd aan Oekraïne. De NAVO versterkte de militaire aanwezigheid in Oost-Europa. Het werd duidelijk dat veel Europese landen ver achter hebben gelopen met investeringen in defensie. De militaire hulp aan Oekraïne heeft voor een groot deel moeten steunen op de Verenigde Staten.

Ook binnen de NAVO zijn de verhoudingen scheef en dragen de Verenigde Staten verhoudingsgewijs veel bij. Op dit moment wordt ongeveer 70% van het NAVO-budget opgebracht door de Verenigde Staten. De Nederlandse politiek heeft eensgezind besloten dat er snel meer geld naar defensie moet. Het Adviesorgaan Internationale Vraagstukken gaf onlangs het advies om in Nederland snel 2% van het BNP te investeren in defensie en dat dit moet worden vastgelegd in een meerjarige planning die kabinetsperiode overstijgend is. Dit om de defensiebegroting geen onderdeel te laten zijn van partijpolitiek. Tot op heden is er echter nog geen extra geld gereserveerd voor defensie. De SGP heeft een motie ingediend die de NAVO-norm als wettelijke ondergrens vastlegt. De Coalitie Voor Veiligheid ondersteunt de initiatieven en adviezen om snel tot een verplichte investering van minimaal de NAVO-norm te komen.

Dit extra geld zou vooral geïnvesteerd moeten worden om de slagkracht van defensie op orde te brengen. Dit is de topprioriteit. Dit gaat echter een grote investering voor langere tijd vragen. Materiaalprojecten hebben een lange doorlooptijd en de vraag naar militaire uitrusting is op dit moment enorm.

Daarnaast kampt defensie met een tekort aan personeel. Bijna een kwart van de militaire functies zijn nu niet vervuld. Dit gaat om 8.800 vacatures. De opleidingscapaciteit van defensie zal moeten worden uitgebreid. Er is geen tijd te verliezen om deze grote uitdagingen op te pakken gezien de grote dreiging aan de NAVO-grenzen van de Oost-Europese bondgenoten. Zittend defensiepersoneel moet nu zoveel mogelijk behouden blijven. De ervaring mag nu niet verdwijnen in deze tijden van uitdagingen.

Er moet geld komen voor betere arbeidsvoorwaarden en er moet een betere balans tussen werk en privé mogelijk zijn voor defensiemedewerkers. In het regeerakkoord is 500 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het verbeteren van de arbeidsvoorwaarden. Hoewel dit veel geld is, is het maar de vraag of dit genoeg is. De financiële situatie van veel defensiemedewerkers is schrijnend. Er zijn de laatste tijd meer en meer voorbeelden van militairen die amper rond kunnen komen en die zelfs in militaire voertuigen slapen omdat ze de kosten voor het woon-werkverkeer niet kunnen dragen.

Naast extra geld zijn er nog meer zaken nodig om de krijgsmacht snel weer op orde te brengen. Met 5 miljard euro extra is het al een uitdaging om het geld snel en goed te besteden, maar als het kabinet besluit naar de NAVO-norm te groeien is dat nog meer het geval. Het uitbreiden van de verwervingscapaciteiten en het terugdringen van de bureaucratie bij de aanschaf van nieuw materieel zijn van belang om het aankoopproces te versnellen. Er moet vaker materieel 'van de plank' gekocht worden in plaats van in te zetten op langdurige trajecten waar materieel 'op maat' wordt ontworpen. Ook kunnen binnen de EU de spelregels voor aankopen verbeterd worden en zal er vaker tot gezamenlijke ontwikkeling en aanschaf van nieuw materieel moeten worden besloten. Als het gaat om de verbetering van de huisvesting en infrastructuur bij defensie lopen projecten tegen (stikstof)regels aan en is het noodzakelijk dat er landelijk wordt gekeken hoe defensieprojecten voorrang kunnen krijgen ten opzichte van andere overheidsprojecten. Uiteindelijk zullen in het belang van onze nationale veiligheid barrières moeten worden weggenomen die een snelle besteding van de extra gelden in de weg staan.

Ondanks dat de focus verschoven is naar de eerste hoofdtaak van defensie, het verdedigen van het eigen en bondgenootschappelijk grondgebied, blijven ook de andere hoofdtaken van belang. Kijken naar hoofdtaak drie, ondersteunen bij rechtshandhaving, rampenbestrijding en humanitaire hulp, worden in de Catalogus Nationale Inzet de diverse gegarandeerde capaciteiten genoemd. Deze capaciteiten worden vaak ingezet als andere organisaties uit de veiligheidsregio's, zoals politie, brandweer en GHOR, zijn uitgeput of voortzettingsvermogen nodig hebben. Daarnaast zijn er specifieke capaciteiten die alleen defensie kan leveren. Veel van deze capaciteiten zijn niet zo goed beschikbaar en niet zo gegarandeerd beschikbaar als de catalogus voorschrijft. Wij vragen uw aandacht specifiek voor deze capaciteiten.

Dringende oproep

Samengevat is te zeggen dat bij alle diensten in de veiligheidsketen speelt dat jarenlang de investeringen niet in de pas hebben gelopen met de uit te voeren taken. Hierdoor zijn in de veiligheidsketen op veel plekken structurele tekorten ontstaan die in toenemende mate de operationele diensten onder druk zetten. Dit speelt dwars door de hele keten van de veiligheidsdiensten heen en in toenemende mate.

Hoewel in het maatschappelijk debat grote thema's die iedere burger raken de afgelopen maanden de boventoon voeren, zoals inflatie en energieprijzen, is het juist nu van belang om veiligheid niet te vergeten. Er spelen grote vraagstukken met betrekking tot veiligheid op elk niveau. Dit raakt de samenleving in toenemende mate. De dreiging aan de oostgrens, maatschappelijke onrust die de politie zwaar onder druk zet, zware criminaliteit die druk uitoefent op bijvoorbeeld douane en DJI, de problematiek rond vluchtelingenopvang en migratiestromen zijn voorbeelden van problemen die juist nu daadkrachtig beleid vereisen samen met de bijbehorende investeringen in de veiligheidssector. Juist nu.

Graag vernemen wij op korte termijn een reactie van de regering op deze dringende oproep.

Hoogachtend,

Namens de Coalitie voor Veiligheid,

J.J.C. Debie,

Secretaris

cc. Ministeries van Justitie en Veiligheid, Defensie, Binnenlandse Zaken, Financiën en de politieke partijen Tweede Kamer

